

Nagybecskerek Zápolya-
ntca 1., hová a lap szel-
lemi részét illető min-
den közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Pleitiz Fer. Pál könyv-
nyomdája Nagybecske-
rek, Zápolya-u. 1., hová
a hirdetések, előfizetések
és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások
intézendők. Telefon 21.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: dr. Brájjer Lajos.

Felelős szerkesztő: Somfai János.

Előfizetési árak:
Egész évre — — — 28 K
Félévre — — — 14 K
Negyedévre — — 7 K
Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket
a kiadóhivatal vesz föl
Azonkívül az összes hir-
:: : detési irodák. :: :
Megjelenik vasár- és
ünnepnapok kivételével
mindennap d. u. 5 órakor

Nagybecskerek, 1916.

XLV. évfolyam, 203. szám.

Kedd, szeptember 5.

LEGUJABB.

— Saját tudósítónk cenzurázott telefonjelentései. —

Höfer mai jelentései.

Budapest, szept. 5. Érkezett d. u. 5 óra 10 perckor.

Keleti harctér:

Románia elleni arcvonal:
Változatlan helyzet, semmi különös esemény.
Károly Ferenc József főherceg lovassági tábornok hadseregarcvonala:
A szövetségesek kárpáti harcvonala elleni orosz támadás még tovább tart.
Fundul-Molovinál csapataink számos erős előretörést vertek vissza.
A Felső-Czeremosznál, Bisztrícától délre erős harcok folynak.
Körösmezőtől északkeletre az ellenség minden térryerésli szándékát meg-
húsítottuk.
Brzezanytól délnyugatra tegnapelőtt elvesztett utolsó árokrészt visszahódi-
tottuk.
Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregarcvonala:
Semmi különös esemény.

Olasz harctér:

A tiroli harcvonalon helyenként megélnék a tüzérségi tevékenység.
Rufreddo vidékén a Forane csucsért, melyet csapataink átmenetileg elvesz-
tettek, elkeseredett harcok folytak. A csucsot vakmerő ellentámadással újra birto-
kunkba vettük.

Délkeleti harctér:

Stratnál tegnap olasz csapatok átkeltek a Vojusán. Tartalékunknak az el-
lenség balszárnya ellen intézett támadása visszaverte az ellenséget. A folyó déli
partjára hátráló olasz oszlopokat nehéz tüzérségünk tüze kísérte.
Harc közben Arigi törzsrőmester tábori pilóta lelőtt egy ellenséges repülő-
gépet. A bennülők közül egyik meghalt, a másik fogságunkba esett.

Höfer altábornagy, a vezérkar főnökének helyettese.

Háborunk Romániával.

A román háboru a képviselőházban. — Tisza István gróf beszéde.

A román harctérről.

— A mai nap hírei. —

A román háboru a képviselőházban.

Budapest, szept. 5. A képviselő-
ház ma délelőtt ülést tartott, amely iránt
rendkívüli volt az érdeklődés s úgy az
ülésterem, mint a karzatok zsúfolva voltak.
Az ülést tíz óra helyett negyed 12
órákor nyitotta meg Bethy Pál elnök,
mert addig az ellenzéki vezérekkel ta-
nácskoztak az elnöki szobában.
Az ülés megnyitása után belé-
pő Tisza István gróf miniszterelnököt az
ellenzék nagy mozgással fogadta.
Justh Gyula feléje kiáltja: Mond-
jon le!
Jobboldalról hatalmas tapsviharral
ellentüntetést csináltak az ellenzék lár-
májával szemben. Az ellenzék tovább
lármázik s az elnök folyton csönget.
Sümegei és mások kiabálnak: El-
árulták Erdélyt!
Az elnök szól, de szavát nem le-
het hallani.
Az elnök a zajongó Justh Jánost
és Sümeget rendre utasítja, majd a foly-
ton lármázó Károlyi-pártot figyelmeztet,

hogy viselkedjenek nyugodtan, mert
igen komoly idöket élünk.
Viharos közbekiáltás Károlyiék ré-
széről:
— Mondjon le! Elárultak bennünket.
Az ellenzék többi komolyabb része
nyugodtan ült helyén s Tisza csöndesen
hallgatja a zajt.
Végre az elnök szóhoz jut s elpá-
rentálja S á g h y Gyulát.
Alig fejezte azonban be szavait,
Justh Gyula újra kezdi:
— Mondjon le!
Egy hang jobbról: Nem szégyenli
magát! (Nagy zaj.)
Az elnök újból figyelmezteti a kép-
visöket a komoly idökre, de Sümegei
folyton kiabálja:
— Földönfutók lettek a székelyek!
Miután közben a csönd némileg
helyreállott, az elnök bejelenti, hogy na-
pirend előtt felszólalásra kértek engedelm-
met a következők: Popcsicsó Ist-
ván, Apponyi Albert gróf, Andrássy
Gyula gróf, Zichy, Károlyi Mihály
gróf, Urmánczy Nándor és Szte-
r é n y i József.

Tisza István gróf beszéde.

Elsőnek Tisza István gróf minisz-
terelnök emelkedik fel szólásra.
Amint föláll az ellenzék egy részé-
nél újra kitör a zajongás:
— Mondjon le! Hallgassuk meg,
hátha lemondani akar! — kiáltozzák.
Tisza István gróf belefog beszé-
débe, mire Justh Gyula megint kiabál:
— Mondjon le!
Tisza István gróf: Kötelességet
teljesítek...
Justh Gyula a Károlyi pártiakkal
újra közbekiált:
— Mondjon le!
Tisza István gróf folytatja: Ami-
dön rövid időre felszólalok, egy had-
üzenetről kell megemlékeznem
Sümegei: Gaz támadás!
Tisza István gróf: Félig művelt
nemzetek is, háborus bonyodalmakat
megelőzően diplomáciai tárgyalásokat
kezdenek. A másik állam legalább a
diplomáciai formákat betartotta, követe-
léseket támasztott...
Justh János: Becsapták! Hát
mondjon le. (Nagy zaj.) Minek tartotta
Czernint az árulót!
Tisza István gróf: A magyar nem-
zet legszentebb érdeke kívánja...
Justh: Hogy ön mondjon le!
Károlyiék egyre garázdálkodnak és
orditoznak s valahányszor Tisza szól,
közbekiabálnak.
Tisza István gróf: Senkinek in-
tenciót nem gyanúsítom, de a képvi-
selő urak tartásuk szem előtt, hogy ilyen
jelenetek hogy hatnak kifelé. (Nagy zaj
balról, viharos taps jobbról.)
Az elnök Sümeget és Kovácsyt
rendreutasítja.
Tisza István gróf: Felelek és helyt-
álok mindenért. (Viharos taps jobbról.)
Ha lehetséges lesz egymás meghallga-
tása, minden választ megadok, amit
megadhatok. Mindentől tartózkodom most
s csak a román hadüzenetről beszélek.
Nem számolhatok be diplomáciai előz-
ményekről, mert a világtörténelemben
nem volt ilyen támadás, amelyet semmi
tárgyalás nem előzött meg. Amikor a
hadüzenet Bécsben átadatott, akkor a
puskák már ropogtak a határon. Példátlan
ez az eljárás. A román támadás időpont-
jára nézve tévedésbe ejthetett mindenkit
s tévedésbe ejtette a szövetséges államok
összes hivatott tényezőit. Azzal tisztában
voltunk, hogy készülnek erre a táma-
dásra s megállapítottuk a hadművelési
tervet, az előkészületek folyamatba té-
tettek, de mielőtt a befejezés megtörtén-
hetett volna, bekövetkezett az orvítáma-
dás. Senki szíve sem fácsarodik el job-
ban, mint az enyém határszéli lakossá-
gunk szenvedéseiben. Bizom benne, hogy
Románia sorsát nem kerüli el. (Zajos
taps jobbról.) A katonai intézkedések a
legnagyobb gyorsasággal folynak s leg-
rövidebb idő alatt meghozzák a győzel-
met. Szövetségeseink erényei ebben a

„Legujabb“ hireink folytatása
a negyedik oldalon van.

HIREK.

— **A német főhadiszállás jelentései szeptember 4-ikéről.** A miniszterelnökség sajtóosztálya közli: A német nagy főhadiszállás jelentései:

Nyugati harcok:

A Somme területén tegnap reggel megkezdett angol-francia támadások nagy kiterjedésű elkeseredett csatára vezettek. A Sommetől északra ez a csata a Beaumontól a Sommeig terjedő közel harminc kilométer széles arcvonalon játszódott le. Dacára az Ancre mindkét oldalán és különösen Thiepval és a Posierestől északra fekvő terület ellen intézett gyakran megismételt francia rohamoknak a Stein és Marschal báró tábornokok vezetése alatt harcoló derék csapataink megtartották állásaikat s gyors ellentámadással visszafoglalták a Moquette-majornál Posierestől északnyugatra átmenetileg elveszett területet és az ellenségnek nagyon súlyos veszteségeket okoztak. Tovább keletre erős tűzsergünk az ellenséget rohamállásaiban lefogta s csak éjjel sikerült neki a Foureaux-erdőnél előretörni, de visszavertük. Minden eddigi löszérpazarlást fölülmuló előkészítő tüzelés után Ginchy és a Somme között fellángolt a harc és a késő éjjeli órákig dühöngött. Kirsztbach és Fussbänder tábornokok vitéz csapatai a teljesen széttölt első állásba benyomult ellenséggel szemben minden talpalatnyi földet hősiesség ellenállással védelmezték és a rohamot a második védelmi vonalban megállították. Guillemont és le Foret az ellenség kezén van. A Sommetől délre, a Barleux-tól délnyugatra fekvő szakasz kivételével sikerült tűzsergünknek a francia támadások keresztülvételét megakadályozni. A Barleuxnál támadásba kezdő erőket véresen visszavertük. A Maastól jobbra a franciáknak a Thiaumont-erőd és Fleury ellen megkísérelt támadásai sikertelenek maradtak. A Fouilles-zakadéknál a francia állásnak egy a mi vonalunkba beszálló szögletét gondos előkészítés után az ellenségtől megtisztítottuk. Tizenegy tisztet, ötszázkilencven főnyi legénységet elfoglaltunk és többszörös ellenséges ellentámadásokat visszavertünk. A szeptember harmadikára virradó éjjel hadi és tengerészeti léghajók megtámadták London városát s a megfigyelés szerint jó eredménnyel. Egyik léghajónk az ellenséges tűzben lezuhant. (Szept. 4-ikén este fél 9 óráig a miniszterelnökség sajtóosztálya a német vezérkari jelentésnek csak ezt a részét kapta).

— **Az erdélyi menekülteknek.** A vármegye főispánjának kezeihez az erdélyi menekültek segítségére újabbán a következők adakoztak: Steinitzer Géza cég 250 K, Hiller, Steinitzer és Tsa cég 250 K, Fenyves Izsó 100 K, Dr. Dukesz Józsefné 50 K, Glück Manó 20 K, Kónai Ödön 5 K.

— **Új Vörös Kereszt Torontálban.** Tiszahegyesen most alakult meg az országos Vörös Keresztnek helyi fiókjá. A megalakulás Gré Gyula községi jegyző érdeme. A fiók elnöke: Gré Gyula. Társelnök Gré Gyuláné. Alelnökök: Putnik Dusan és Bogdán Joca. Társalelnökök: Kuzmanovits Gergelyné és Jovanov Radivojné. Titkár: Gál Sándor. Jegyző: Bosity Pálné. Pénztárnok: Jaityin Milivojné.

— **Hósi halál.** Mint Nagyszentmiklósról írják, Singer Hugó nagyszentmiklósi kereskedő tartalékos hadnagy, a nagy és kis ezüst vitézségi érem tulajdonosa augusztus 21-én az olasz harcra gránáttól a fején találva 22 éves korában hósi halált halt.

— **Köszönet.** Schwirlich Alajos 300 cigaretta adományozott a betegnyugvó és üdítő állomás részére, amiért hálás köszönetet mond Bakalovich Plátó gondnok.

— **Husfogyasztási és boritaladó bérbeadása.** A nagybeeskereki pénzügyigazgatóság közli, hogy szeptember 18-án d. e. 9 órakor a következő községek husfogyasztási és boritaladója fog nyilvános árverésen bérbeadni: Kumán község (kikiáltási ár boritalra 668 kor 12 fill., husfogyasztásra 87 korona 46 fillér, összesen 755 korona 58.). Csene község (kikiáltási ár: borital 1107 korona 87 fillér, husfogyasztás 284 korona 24 fillér, összesen 1392 korona 13 fillér). — Párdány község (kikiáltási ár: borital 4462 korona 24 fillér, husfogyasztás 199 korona 50 fillér, összesen 4661 korona 74 fillér). — Szeptember 21-én Oroszlámos község (kikiáltási ár: borital 1591 korona 66 fillér, husfogyasztás 233 korona 22 fill., összesen 1824 korona 88 fillér). — Németesernye és Csernye község (kikiáltási ár: borital 3873 korona 53 fillér, husfogyasztás 1106 korona 07 fillér, összesen 4979 korona 60 fillér).

— **Értesítés a nagyszzebeni cs. és kir. gyalogsági hadapródiskolába pályázók részére.** A honvédelmi miniszterium értesíti azokat, akik fiuknak a nagyszzebeni hadapródiskolába állami alapítványi díjmentes helyre leendő felvételét közvetlenül a honvédelmi miniszteriumnál benyújtott kérvényben kérelmezték, hogy az említett ingyenes helyekre a következők jelöltették ki a nagyszzebeni hadapródiskolába való beosztással: ugy mint: Kovanda Tibor, Veress Mihály, Schuff Frigyes, Schönvetter Henrik, Schnell János, Lakatos János, Sombory András, Boér József, Vitán Zoltán, kaáli Nagy László, Biró János, Stora Oktavián, Hoffmann Hellmuth, Suciú János, Titon Győző, Georgesu Kornél, Kaiss Ernő, Salzer Vilmos, Aroné Adorján, Bajcu Pompilius, Mórucz Sándor, Réesoi Sándor, Florián Ovidius, Csegery Dénes, György Adolf, Popovics János, Nicola Traján, Galaczi Sándor, Varga Dániel, Mán Miklós, Szilágyi Sándor, Brantsch János, Nagy Péter, Köchner György, Schmidt Elemér, Hasenmayer Oswald, Papp Ágoston, Müller József, Marsalkó Károly, Zikeli Károly és Burgya József. Ezen itt megnevezett ifjak a felvételi vizsga letétele végett f. é. szept. 19-én reggel 8 órakor jelentkezzenek a budapesti cs. és kir. hadapródiskolában. (II., Hidegkúti-ut 23. sz.) Az itt fel nem sorolt többi pályázó kérelme nem volt figyelembe vehető. Ez utóbbiak — amennyiben pályázati okmányaik posta útján kézbesíthetők nem volnának, — azokat a honvédelmi miniszterium 24. osztályában a hivatalos órák alatt átvehetik.

— **Tanító, kinek öt fia van a harcra.** Nagyikindáról írják: Friedrich Péter r. k. tanítónak 5 fia áll a haza szolgálatában és küzd a harcra királyért és hazáért. A háború folyamán két fia János és Adám orosz fogságba esett. Adám mint hetes honvéd tiszt-helyettes került Prsmysl-nél egy kitérés alkalmával fogságba, János egy gépfegyverosztagnál teljesített szolgálatot és körülbelül tíz hónapja, hogy fogságba esett. Ferenc már meg volt sebesülve. Ma törzsörömmel a 29. gyalogezrednél. László, akinek mellé már több kitérés érkezik, a legénységi állományból kiemelkedve most lett tiszteljes és öszes harcokban tanúsított bátor és vitéz magatartásának jutalmául. József, az öt fiu között a legfiatalabb, hadnagy a 61-es gyalogezredben.

— **Mindent a hadseregnek!** A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala a hadsereg részére szükséges olajok pótlására az olajtartalmu magvakat begyűjteni. Kéri a nagyközönséget, az olajtartalmu magvakat begyűjteni. Kéri a nagyközönséget, hogy az olajtartalmu magvakat, a barack, napraforgó, tök és szilva magvakat szeretetadományként minél nagyobb mennyiségben beküldeni sziveskedjék. Különösen nagy súlyt helyez a Hivatal a lekvár és pálinkafőzésnél visszamaradt szilvamágvakra. Egy kis áldozatkészséggel ezeket érő nyersanyag megteremtésében segítőkész az, aki rendes körülmények között veszendőbe menő értékeket összegyűjti és a Hadsegélyző Hivatalnak Budapest, V., Akadémia-utca 17. sz. beküldi. A csomagokat bármely postahivatal vagy vasúti állomás ingyen továbbítja, ha azokat kívül „Gyógynövény” jelzéssel látjuk el.

— **Agyonütötte a villamos áram.** Nagyszentmiklósról írják: Mitru Demeter helybéli 13 éves borbélyinas a napokban este felmászott a nyeregi uton lévő villanyoszlopra, hogy a villanydróttal játszhasson. Alig, hogy felért az oszlopra és megérintette a vezetékét áramütés érte s lezuhant, úgy hogy alig egy pár órai szenvedés után meghalt. A szerencsétlen gyermek még súlyos égési sebeket is szenvedett az óriási feszültségű áramtól.

— **Összegett asszony.** Mint Zombolyó írják, súlyos baleset érte ott a napokban Schléinger Dávid kereskedő feleségét. Az asszonyra égő spiritusz ömlött, amitől egész ruhája lángba borult. Sikoltozására a szomszédok segítségére mentek, de ekkora már felső testén rendkívül súlyos égési sebeket szenvedett. Most a kórházban ápolják.

— **Kérelem a közönséghez.** A nagybeeskereki vöröskereszt vasúti nyugvó állomásának vezetője kéri a közönséget, hogy a nagybeeskereki vöröskereszt-egylet vasúti állomásán átvonuló beteg és sebesült katonák részére cigarettát adományozni sziveskedjenek. Az adományok Bakalovich Plátóhoz, a nyugvó állomás gondnokához (Megveház) küldendők.

— **Adakozzunk az elesett hősök özvegyei és árvái javára!** Hadsegélyző Hivatal főpénztára, Képviselőház.

— **A levél- és csomagposta szabályozása.** A helybeli postafőnökség közli, hogy magánpostai küldemények (közönséges és ajánlott levelek) további intézkedésig csak nyitva adhatók postára. Csomagok és pénzes levelek csak akkor zárhatók le, ha a postahivatalban megjejtett átvizsgálás szerint írásbeli közleményt nem tartalmaznak.

— **Hadifénykép kiállítás.** A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala Károly István és József cs. és kir. főherceg védnöksége mellett folyó véi október hó második felében Budapesti hadi fényképkiallítás rendez, melynek tiszta jövedelme a háboruban elesett hősök özvegyei és árvái javára fordítatik. Kiállításra kerül minden a háborúra vonatkozó, akár a harcra, akár a mögöttes országokban eszközölt felvétel, amely tárgyának háborus vonatkozásánál vagy érdekességénél fogva a kiállításra alkalmas és a művészi mértéket megüti. A kiállításra szánt kép negatívja és a tartós technikai eljárással lehetőleg 18x24 cm nagyságban készült, fel nem ragasztott és nem keretezett másolat f. évi szeptember 15-ig a Hadsegélyző Hivatal omén (Budapest, V., Akadémia-utca 17. sz.) küldendő. A felvevők nevének, a felvétel helyének és idejének megjelölésével ellátott, kiállított képek legjobbjából egy külön gyűjtemény készül, melynek egyik példánya a m. kir. honvédelmi miniszterium gyűjteményében, másik példánya a cs. és kir. hadi-levéltárban Bécsben helyeztetik el, ahol mit a nagy idők leghitelesebb emléke, kuforrásául szolgál majd messze századok történetírójának és hangosan hirdeti késő unokáknak a magyar nemzet hősiességét, bátor kitartását és nemes lelkességét. A hadsegélyző hivatal ezért azon kérelemmel fordul a magyar katonákhoz, lássák el minél több képpel a kiállítást és vegyenek minél nagyobb számban részt a hatalmas küzdelmük, szenvedéseik és győztes kitartásuk a távol jövő nemzedékei számára megőrzött emlékek létrehozásában.

TAJÉKOZTATÓ.

Az ingyenes olvasóhelyiség és könyvtár nyitva van minden nap délután 5 óráig este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon délután 3 óráig este 10-ig. Könyvtárca vasárnap, szerda, péntek délután 5-7 óráig.

Városi ingyenes népkönyvtár. A volt esküdtzéki épületben. Nyitva naponta reggel 8-tól d. u. 2 óráig.

A „Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíjgyűlése” nagybeeskereki fiókjá minden hó 1-je és 15-ike után eső vasárnapján fogadja a befizetéseket az Ellmer-féle helyiségekben d. u. 2-5 óráig. — A beiratások szintén ott szakszövegeknek.

Könyveket a harcra! Küldjünk könyveket és folyóiratokat a harcra. A könyveket és folyóiratokat a Torontál megyei Közművelődési Egyesület készíttgel továbbítja.

Színház.

A testőr. Molnár Ferenc színpadi játéka tegnap is nagy közönséget vonzott a színházba s a közönség mint mindig ezuttal is élvezettel nézte Molnár érdekes és izgató ötletének előadását. Balla Kálmán játszotta a címszerepet teljes művészi képességével, amely most is lebilincselte a közönséget. Partnere felesége Marton Erzsébet volt, aki most a Magyar Színház tagja s mint állandó vendég szerepel férje társulatánál. Ballánénak szintén egyik kiváló alakítása a művésznő szerepe, amelyet minden részletében úgy játszik meg, hogy a közönséget mindvégig kétségben tudja tartani a játék és a valóság felől. A közönség a Balla-pár művészi játékát meleg tapsokkal honorálta.

A kukoricaolaj.

Nagybeeskerek, szeptember 5.

Sok mindenről hallottunk e nagy történelmi nevezetességű időkben miről békés időkben fogalmunk sem volt. Sok szenvedést, bánatot türtünk el, melyet elviselhetetlennek hittünk. Elmerengünk a jövőnk felett, gondolkodunk, de nem csüggedünk viszontagságos helyzetünk közepette sem. Életünket módosítjuk, szükségleteinket, igényeinket mérsékeljük és egyes cikkekről, melyek előttünk a háboru előtt nélkülözhetetlenek voltak, egészen lemondunk. Jobb időket várva szívesen meghozzuk az áldozatokat, kerüljük a fényűzést és háztartásunkat úgy rendezzük be, hogy nem bővelkedünk. Igaz, hogy mind erre némileg kényserítetünk is, hisz a világereskedelem stagnálása következtében egyes áruk alig kaphatók, vagy a még csekély felesleg miatt megrágnak és így előrelátásból minderre kényserítve vagyunk.

A háboru borzalmai közepette az emberi elme még sem szűnik meg működni: a létért való küzdelemben az ember nemcsak újabb fegyvereket, újabb eszközöket gondol ki az ellenség leverésére, de megélhetése céljából is folyton buvárkodik, újabb és újabb módokat keresve fenntartására.

A németek a levegőből gyártják a puska-porot e vívmány nélkül már rég legyőzetnek és a tenger alatt járt Deutschland az ellenség előtt észrevétlenül hozta az új világrészből azokat az árukat, melyekre nálunk már oly végtelen nagy szükség volt.

Köteleket papírból készítünk, posztót esztrichból és hulladékokból és értékesítünk minden hulladékot, melyet békés időkben szemügyre sem vettünk. E most dúló háboru győzelmes befejezése esetén a jelenkori racionális gazdálkodásunk maradvány nyomokat hagyva lehetetlen, hogy későbbi időkben ne okulkunk a multakon és minden erőnket felhalmozva ne fordítanók jólétünk nemzeti életünk teljes megvalósítására.

Küzdünk a mindennapi életért, a mint tudvalevőleg még jobban küzdenek ellenségeink is. Ránk nézve oly kiválóan fontos tápszereink mint a hus, tej, zsír óriási mérvben megdrágultak, ezen cikkek beszerzése, az árak óriási emelkedése mellett is a csekély kínálat és nagy keresletet tekintetbe véve is nehézségekbe ütközik.

Az élelmiszerek közül a zsirok és olajok, melyek emberi táplálkozásra igen alkalmasak, sokféle.

A disznózsír, vaj, faggyu, libazsír állati származásúak, mindezen zsírfélék ma oly drágák, hogy maholnap lesznek egyesek, kik e fogalmakat csak hírből ismerik majd. Olaj szintén sokféle van, nevezetesen száradók, vagy illók. Száradók a lenolaj, mákolaj, illók a rózsolaj, fodormentaolaj. És ezek mellett vannak nem száradó és nem illó olajok is.

Olaszország évente kb. 50 millió korona értékű faolajat termel, Spanyolország, Franciaország (Marseille, Aix) igen sok faolajat visz ki bekeidőben. Ez országokban az olajat, amint egyáltalán a magvakból, sajtolás után nyerik és különösen az első szűz (Oil vierge) olajat, mely az első sajtolásnál nyeretik, használják kiválóan az ételek elkészítésére. A szélszámot Ázsia termeli. Elő-India évente 1 millió méterházát visz ki, ugyanannyit Franciaország, hol asztali olaj gyanánt használják.

A pamutmag-olajat az Egyesült-Államokban gyártják. Európában Oroszország visz ki évente kb. 50 millió korona értékű lenmag-olajat.

A földi mogyoróból (Erdnuss) sajtolt olajat legtöbbet Franciaország termel a földgyarmatain.

A pálmaolaj, kokusolaj valamint a ricinusolaj forróvívi termékek.

A pálmaolaj Afrikából, a ricinusolajat Olaszországban, Franciaországban és Spanyolországban termelik. Mindezen zsirok annyival is inkább pótolhatják az állati zsirokat, mert higiénikus szempontból a növényi olaj kifogástalan, ha tekintetbe vesszük, hogy az állati zsirok beteg állattól származhatnak. Nem említem a kaucukolajat, terpentínolajat, narancsolajat, rózsolajat, citrom, fodormenta olajat és többi olajat, melyek az emberi tápszerek elkészítéséhez szükséges zsirokat nem pótolhatják. Olajokról lévén szó, curiosumként felemlitem, hogy az állati körmökből, ökrök patájából gőz behatásával is nyernek olajat. Miután az állati zsirok e háborus időkben annyira megdrágultak, azok pótlására mig készletünk tartott, olajat használtunk, mely olajok tudvalevőleg ipari célokra is szolgálnak. Mivel azonban, mint fentebb említettem, az olaj legtöbbnyire az ellenséges államokból

kerül forgalomba és így annak birtokába nem igen juthatunk, igen üdvös az az eszme, mely szerint a kukoricából igyekszünk mint más növényi magvakból annak zsirtartalmát olaj alakjában kinyerni. Hazánkban, mint tudjuk, városunkban alapítják az első ilyenmü gyárat és így városunk nemcsak egy nevezetességgel gazdagabb, de remélhetőleg iparánál fogva is mindinkább fontosabb lesz. A kukorica átlag 5-6 százalék zsirt tartalmaz és ezen szám változik az időjárás, talajminősége és vetőmag szerint. A kukorica zsirtartalma függ még a trágyázástól, szántás-vetés idejétől stb. stb.

Hozzávetőleg mondhatjuk, hogy a kukorica érett szeme tartalmaz:

- 13.12% vizet,
- 9.85% légegytart. anyagot,
- 4.62% zsirt,
- 2.46% cukrot,
- 3.38% dextringet,
- 62.57% keményítőt,
- 2.49% növényrostot (cellulose),
- 1.51% hamualkotó részeket, összesen 100.00 százalék részt.

A kukorica (zea mais), mely még török buza néven is ismeretes, tulajdonképeni hazája Amerika. A kukorica számos válfajban fordul elő, alakja, szeme, színe különböző és sokféle általában európai és amerikai kukoricára osztályozzuk.

A Mandanama, a Pferdezahn amerikai kukoricanevek, az Olaszországban termelt kukorica Cinquantino néven jön a világforgalomba. A kukoricatermelés terén az Egyesült-Államok foglalják el az első helyet. Az egész föld keréksgén évente kb. ötnegyed millió hl. kukorica terem, melynek nagy részét az Egyesült-Államok déli részei szolgáltatják. Hisz tudjuk, hogy a kukorica csak a meleg vidékeken terem kiválóan, miért is a melegebb éghajlatu országokban a lakosság főtáplálékául szolgál. Az olaszoknak a polentája ugyszólván az, mi a kínainak a rizs: nemzeti eledele, az oláhnak a mamaligája, mindennapi tápláléka. Mi évente kb. 40 millió mm. kukoricát termelünk, melynek értéke a mai drágaság mellett a milliárd koronát is meghaladja. Annyit használunk el a kukoricánkból, hogy kivételre nem sok marad, sőt voltak évek, melyekben behozatalunk meghaladta a kivitelünket. Itt említem meg, hogy néhány év előtt is a Bega partján amerikai kukoricát hoztak uszályjaink. Európában Romániának és Délországoknak van még nagyobb kivitele, Bulgáriának, Szerbiának, Törökországnak kivitele már jelentéktelenebb. Ujjabban az amerikai országok között Argentína is kezd szerepelni. A kukorica proteintartalma alkotja a növényi fibrint, melytől a kukorica a sajátságos szarukeményiségét nyeri. Nem áll az, hogy a kukoricolajat, illetve a kukoricazsirt eddig nem ismerték. Régen tudják, hogy a kukorica zsirt, illetve olajat tartalmaz, sőt az amerikaiak ki is nyerték belőle a kukoricolajat. A tévedés abban áll, hogy a kukoricolaj kémiai összetétele még eddig nem ismeretes és nem tanulmányoztatott annyira, mint bármely más növényi magvakból előállított olaj. Régebben ismerték már az olajtartalmát, hisz az ókori népek kenyert készítettek kukoricából és e célból a szemeket csiráztatták, mely művelet után az ily módon nyert u. n. kukoricamalátát szárították és liszté örölték.

Ezen csirázató eljárásnál a kukoricaszemben levő zsiranyag a csirába jut. A csirákat a szemektől könnyű módon eltávolítják, szárítják, kisajtolták, miáltal az olajat nyerik, míg a szemeket a szokásos módon felhasználják, nevezetesen liszté örölik, mely liszt a csirázott magvak szárítása folytán eltarthatóbb és nem lesz dohos. A csirákból nyerendő olaj tehát tiszta nyereség, mely az államra nézve óriási összegeket tehet ki évente.

A kukoricának szeszgyárakban való feldolgozásakor is észlelhetjük, hogy az elerjedt cefrén egy olajszerű réteg uszik, mely olajat a szeszgyárosok is mindenkor összegyűjtve jó áron értékesítették.

A különböző olajtartalmú magvakból az olajat mint ismeretes rendszeresen sajtolás után nyerik és az időközönként sajtolással nyert olajat finomság szerint osztályozzák. Sajtolás után azonban a magvak egész olajtartalma ki nem nyerhető, hisz az olajpogácsa is tartalmaz még kb. 6 százalék olajat és így, hogy az olajat tartalmazó magvakból tökéletesen kinyerhessük kémiai szerekekkel, mint pl. szénkénnel kezelik a magvakat. Az olajokat, zsirokat nagy mérvben hamisítják. A legsilányabb, sőt értéktelen olaj is a nap sugarainak kitéve, többé-kevésbé szintelenedik, miáltal a jobb minőségű olaj színével egyezik. A vaját, disznózsirt mindenféle marha és ürüfaggyuval hamisítják, de szerencsére ismerjük a tiszta vajat, a tiszta disznózsír és faggyu olvadási pontját

és így a hamistasokat gyorsan, pontosan és lelkiismeretesen ki is mutathatjuk.

Csak a legteljesebb mértékben örülni lehet annak, hogy Nagybeeskerek városában a kukorica olajgyár létesül. A város ezzel egy iparággal ismét gazdagabb lesz és annak fellendülése annyival inkább óhajtható, mert ugyszólván egyedülálló eddig is hazánkban. Remélhetőleg itt a délvidéken a nyersanyag beszereshető lesz a szükségelt mennyiségben és így az új iparágunk is felvirágozik.

Perl Mihály

áll. f. keresk. isk. tanár.

NAGYBEESKEREKI LLOYD-TÁRSULAT.

Meghívó.

A Nagybeeskereki Lloyd-társulat idei rendes közgyűlését

1916. évi szeptember hó 24-én délután 2 órakor saját helyiségében a következő tárgysorozattal tartja meg:

1. Két hitelesítő tag és 3 tagú szavazatszédő bizottság megjelölése.
2. A választmány évi jelentése, zárszámadások, mérleg előterjesztése és a felmentvény iránti határozathozatal.
3. Az 1916-1917. évi költségvetés megállapítása.
4. Tagdíjak megállapítása.
5. Tisztikar és választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Nagybeeskerek, 1916 szeptember 3-án.

Nemes Hugó
h. k. titkár.

Gyárfás Ödön
alenök.

Jegyzet. A t. tagtársak figyelmeztetnek, hogy alapszabályaink értelmében csak azok bírnak szavazati joggal, kik a közgyűlés napjájáig hátralékaikat kifizették.

Nagybeeskerek r. t. város polgármesterétől.

1885-1916 kig. sz.

Hirdetmény.

Nagybeeskerek rend. tan. város közjöveldelmi, gimnáziumi, kövezetvám, rakpartvám, nyugdíjas, villamü, alsófoku fiu- és leány iparos, végül alsófoku kereskedő tanonciskolai pénztárának 1913. és 1914. évi, illetve 1913-14. és 1914-15. tanévi számadása azzal tétetik ki 15 napon át közszemlére, hogy ezen idő alatt azokat bárki, a hivatalos órák alatt, a városi számvéveségnél megtekintheti.

Nagybeeskerek, 1916. évi szept. hó 2-án.

Dr. Perisics Zoltán, polgármester.

386-916 sz.

1195-1

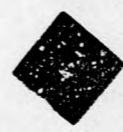
Hirdetmény.

Ernőháza község határában a Kenderes külterületen egy 3 éves sötétpaj, két hátsó lábán kesely, 4 lábára patkolt kanca gazdátlanul találtott.

Amennyiben igazolt tulajdonosa nem jelentkezne, ezen ló f. évi szept. 20-án d. e. 10 órakor a község háza előtt elárvereztetni fog. Ernőháza, 1916 augusztus 28.

A községi előjáróság.

Ujság- és nyomtatvány-makulatura nagyobb mennyiségben kapható.

Cím a Kladóhivatalban.

Legujabb.

háboruban is tündökölnék s bizunk a magyarok Istenében.

Szmrecsányi: Bizzák a magyarokra a védelmet!

Kiáltások jobbról: Vöröskeresztesekre. (Szmrecsányi Vöröskereszt főmegbízott. — A szerk.)

Tisza István gróf: A magyar nemzet nagy tulajdonságai érvényesülni fognak itt is.

Kiáltások balról: Magyar csapatokat vigyenek oda!

Tisza István gróf: Erdélyben magyar csapatok a szövetséges csapatokkal küzdenek. Azoknak a csapatoknak, akik idegen határon küzdenek, szintén győzniük kell, hogy Erdélyt a rablók karmai közül kiszabadítsuk. Az erőt, amellyel rendelkezünk, méltóan fogjuk képviselni. (Hosszantartó zajos taps jobbról.)

Ezután **Pap Csicsó István** román nemzetiségi képviselő szólalt föl s hangoztatta a románok hűségét. — **Együtt védjük** — ugymond — **a magyar románokkal a magyar hazát. Ezt tudja meg a külföld is.**

Apponyi Albert gróf köszönetét fejezi ki **Pap Csicsó Istvánnak** nyilatkozatáért. Abban egyetértünk, — mondotta — hogy a betört ellenséget közös erővel ki kell verni. Azonban ez nem zárja ki, hogy a súlyos mulasztásokat emeljük Erdély védelme körül történtek, kritika tárgyává ne tegyük. Össze kell szedni minden erőnket az ellenség leverésére és kiverésére. Kéri a kormányt vessenek véget minden fölmentésnek.

Andrássy Gyula gróf Románia ortvámadásáról beszél s kijelenti, hogy

nemcsak meg- és kiveni kell az ellenséget, hanem boszút kell állani Románia áruló cselekedetért.

Az ülés folyik.

Előnyomulásunk Romániában. — A bolgár vezérkar jelentése.

Budapest, szept. 5. A Magyar Távirati Iroda jelenti: Szófiából sürgönyzik: A bolgár vezérkar közli:

Az északi fronton tegnap, 2-án **hadink átlépték Dobrudza határát.** Miután az előrenyomuló ellenséges csapatokat erőlyesen visszavertük, **csapatink megszállták Kurtbunárl.** (Husz kilométernyire a határtól.) **Elhatározó ütközet után, ahol 165 foglyot ejtettünk, az ellenség futásban keresett menedéket.** A csata színhelyén sok halottat, nagymennyiségű fegyvert és fölszerelési tárgyat hagytak hátra. Egyik hadoszlopunk **megszállotta Akkandlnar városát.** (Szintén 20 kilométernyire a határtól, a Silisztria felé vezető vasútvonalon.) **Az előrenyomulást az egész vonalon folytatjuk.**

Budapest, szept. 5. Bukarestből sürgönyzik:

Az oroszok megkezdték az átkelést a Dunán Romániában. Éjjeli egy óraker harangzugás, a katonai zenekarok játéka és a lakosság leirhatatlan ujjongása közbevonultak Csakis városba. A lakosság virágokat hintett elejük, a templomban Te deumot tartottak s a papok megáldották a csapatokat.

A macedoniai harctér.

Budapest, szept. 5. A miniszterelnökség sajtóosztálya közli: Szófiából

ból sürgönyzik: A bolgár vezérkar jelenti szeptember 3-iki kelettel:

A macedoniai arcvonalról nem jelentenek változást a helyzetben. Az egész front mentén gyenge kölcsönös tüzéségi, helyenként pedig élénk puskatüzelés fejlődött ki az Ostrovo-tótól északra és a Moglenica-völgyben, ahol néhány gyengébb támadást tüzeléssel visszavertünk. Az ellenséges flotta lövöldözte a Kawallatól északra levő erődítéseket, ellenséges légi járművek bombákat dobtak Tarovo és Haznadar falvakra, valamint az augistai pályaudvarra. A helységek több lakosa köztük nők és gyermekek életüket veszítették, mások megsebesültek.

Merénylet athéni követségi tisztviselőink ellen.

Budapest, szept. 5. Athénből sürgönyzik:

Vasárnap reggel automobilon Szlo-nisz felé haladó követségi titkárunkra s két hivatalnokára az őket követő **angol ügynökök ráírttek.** A követség emberei megadták magukat az angoloknak. A Daily Telegraph azzal vádolja őket, hogy kiakarták kémlelni a Pireusznál horgonyzó entente-hadihajókat. A követségi titkár mellett ülő követségi kavasoz könynyebben megsebesült.

Rekvirálják az ország egész gabonatermését.

Budapest, szept. 5. Az Est értesülése szerint, legközelebb kormányrendelet jelenik meg, amely kifogja mondani **az ország egész gabonatermésének lefoglalását és rekvirálását.**

Hirdetéseket

jutányos ártí közli

Torontál

pol. naplap kiadóhivatala.